

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Mirosław Major

Protokolant p.o. Stażysty Marta Chmal

po rozpoznaniu w dniu 9 listopada 2017 r. w Poznaniu

odwołania **M. S.**

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.**

z dnia 10 lipca 2017 r., znak: (...)

w sprawie **M. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.**

o emeryturę z rekompensatą

- 1) zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje odwołującemu M. S. prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach, o której mowa w art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, w formie dodatku do kapitału początkowego w związku z emeryturą przysługującą odwołującemu od dnia 1 kwietnia 2017 roku,
- 2) zasądza od pozwanego organu rentowego na rzecz odwołującego kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 lipca 2017 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O., na podstawie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. Nr 237, poz. 1656), odmówił **M. S.** prawa do rekompensaty z powodu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wyjaśniając, że ubezpieczony nie wykazał piętnastoletniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przebytego do dnia 31 grudnia 2008 r. Organ rentowy wskazał, że na podstawie zgromadzonych dowodów uznał za udowodniony staż pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jedynie w wymiarze 2 lat i 4 miesięcy z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w P. w okresie od 1 września 1971 r. do 31 grudnia 1973 r. Natomiast okres pracy od 2 września 1970 r. do 31 sierpnia 1971 r. oraz od 1 stycznia 1974 r. do 31 sierpnia 1992 r. nie może być uznany za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach, bowiem – zdaniem ZUS - nie ma możliwości, aby osoba zatrudniona na stanowiskach: stażysta-technik geolog, kierownik grupy geofizycznej, samodzielny dokumentator, specjalista ds. geofizyki, zastępca kierownika D. Geofizyki, starszy projektant – wykonywała stale i na pełen etat prace zaliczane do prac wykonywanych w szczególnych warunkach (tj. przy stanowiskach wymienionych w wykazie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.).

Od powyższej decyzji w ustawowym trybie i terminie odwołał się M. S., wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie odwołującemu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów procesu według norm przepisanych.

Przedmiotowej decyzji zarzucono:

- błąd w ustaleniach faktycznych oraz niewłaściwą ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, że odwołujący nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, podczas gdy twierdzenie takie stoi w sprzeczności ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym,
- naruszenie art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych poprzez uznanie, że odwołujący nie spełnia warunków do nabycia prawa do rekompensaty.

W uzasadnieniu odwołujący podniósł, że w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 28 kwietnia 2017 r. pracodawca jednoznacznie stwierdził, iż odwołujący w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wiertnicze, geofizyczne, hydrogeologiczne i geodezyjne przy poszukiwaniu surowców i wody. Jednocześnie pracodawca podkreślił, że nazwy stanowisk wymienionych w przedmiotowym świadectwie wynikają z nazewnictwa stosowanego w taryfikatorach kwalifikacyjnych dla celów wynagrodzenia i awansowania pracowników, które odpowiadają stanowiskom geofizyk i pomocnik geofizyka grupy pomiarowej. Wobec powyższego – zdaniem strony odwołującej – M. S. legitymuje się wymaganym 15-letnim okresem wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. wniósł o oddalenie odwołania, podtrzymując argumentację zaprezentowaną w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. S. urodził się w dniu (...) W 1969 r. ukończył Technikum Geologiczne w K. w zawodzie technik-geolog, a następnie w 1979 r. Akademię (...) w K., uzyskując tytuł inżyniera geologa.

Dowód: życiorys odwołującego - k. 2 akt osobowych odwołującego (koperta k. 24); informacje zawarte w kwestionariuszu osobowym – k. 3 akt osobowych odwołującego (koperta k. 24); odpis ukończenia Technikum Geologicznego w K. – k. 11 akt osobowych odwołującego (koperta k. 24)

W łącznym okresie od 2 września 1970 r. do 31 sierpnia 1992 r. odwołujący M. S. był zatrudniony w następujących przedsiębiorstwach branży geologicznej:

- 1) w Przedsiębiorstwie (...) w P. – od dnia 2 września 1970 r. do dnia 31 grudnia 1975 r.,
- 2) w Kombinacie (...) we W. – od dnia 1 stycznia 1976 r. do dnia 31 marca 1982 r.,
- 3) w Przedsiębiorstwie (...) we W. – od dnia 1 kwietnia 1982 r. do 31 sierpnia 1992 r.

Z tytułu zatrudnienia w ww. zakładach pracy odwołujący w dniu 31 sierpnia 1992 r. otrzymał zwykle świadectwo pracy, natomiast w dniu 28 kwietnia 2017 r. otrzymał świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawione przez następcę prawnego Przedsiębiorstwa (...) we W., w którym wskazano, że M. S. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wiertnicze, geofizyczne, hydrogeologiczne i geodezyjne przy poszukiwaniu surowców i wody, wymienione w wykazie A, dziale I, poz. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. (Dz. U. Nr 8, poz. 43). W powyższym świadectwie wskazano jednocześnie, że nazwy zajmowanych przez odwołującego (kolejno) stanowisk pracy (stażysta-technik geolog, technik geolog, starszy technik geolog, kierownik grupy geofizycznej, samodzielny dokumentator, specjalista ds. geofizyki, zastępca kierownika D. Geofizyki, starszy projektant) wynikają z nazewnictwa stosowanego w taryfikatorach kwalifikacyjnych dla celów wynagradzania i awansowania pracowników i odpowiadają stanowiskom takim, jak: geofizyk i pomocnik geofizyka grupy pomiarowej, o których mowa w zarządzeniu nr 9 Prezesa Centralnego Urzędu Geologii z dnia 4 lipca 1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy Centralnego Urzędu Geologii.

Dowód: pismo Przedsiębiorstwa (...) we (...) S.A. z dnia 28 kwietnia 2017 r. – k. 12-14 akt ZUS; świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach z dnia 28 kwietnia 2017 r. – k. 19 akt osobowych odwołującego (koperta k. 24) oraz k.15 akt ZUS; świadectwo pracy z dnia 31 sierpnia 1992 r. – k. 7 akt osobowych odwołującego (koperta k. 24); decyzja z dnia 10 lipca 2017 r. – k. 25 akt ZUS

Przez cały okres zatrudnienia w powyższych przedsiębiorstwach (od 2 września 1970 r. do 31 sierpnia 1992 r.), a zatem zarówno w okresie uznanym, jak i nieuznanym przez ZUS, odwołujący wykonywał ten sam rodzaj obowiązków, choć pod różnymi nazwami stanowisk.

Praca odwołującego polegała na wykonywaniu pomiarów geofizycznych, głównie w celu poszukiwania wody, niekiedy surowców. Odwołujący za pomocą specjalnego aparatu mierzył oporność gruntu, w celu ustalenia, czy występuje na danym terenie warstwa wodonośna. Na podstawie w ten sposób uzyskanych wyników, odwołujący po godzinach pracy kreślił wstępne przekroje geofizyczne i geologiczne (wstępne opracowania), po czym dalszymi czynnościami, takimi jak, np. kreślenie map zajmowali się pracownicy pracujący w siedzibie zakładu pracy. Odwołujący pracował zawsze w terenie (tzw. delegacje), oprócz grudnia, stycznia i lutego każdego roku – w tych miesiącach ze względu na niesprzyjającą pogodę. Jedynie w okresie ww. miesięcy (grudzień, styczeń, luty) wykonywał prace biurowe. Po wykonaniu danego zlecenia w terenie, które trwało najczęściej około miesiąca, odwołujący otrzymywał kolejną delegację (kolejne zlecenie pracy w terenie). Odwołujący będąc zatrudnionym na stanowisku kierownika grupy geofizycznej, także pracował w terenie, a jedynie jeden dzień (w ramach jednego zlecenia) wykonywał obowiązki administracyjne.

Różne nazwy stanowisk, które zajmował odwołujący, wynikały z nazewnictwa stosowanego dla celów wynagradzania i awansowania pracowników. Natomiast zakres obowiązków odwołującego pozostawał niezmienny.

Wraz z odwołującym pracowali świadkowie:

- E. S. (zatrudniona w okresie od 1972 r. do 1990 r.) oraz

- M. T. (zatrudniona w latach 1977-1980, następnie małżonek świadka pracował w grupie terenowej prowadzonej przez odwołującego).

Dowód: zeznania odwołującego – k. 27 oraz nagranie rozprawy z dn . 9 listopada 2017 r. – k. 29; zeznania świadka E. S. – k. 26v oraz nagranie rozprawy z dn . 9 listopada 2017 r. – k. 29; zeznania świadka M. T. - k. 26v i nagranie rozprawy z dn . 9 listopada 2017 r. – k. 29; pismo Przedsiębiorstwa (...) we (...) S.A. z dn . 28.04.2017 r. – k. 12-14 akt ZUS

Spośród ww. łącznego okresu zatrudnienia w przedsiębiorstwach branży geologicznej (tj. od 2 września 1970 r. do 31 sierpnia 1992 r.) organ rentowy uznał za udowodniony staż pracy w szczególnych warunkach jedynie w wymiarze 2 lat i 4 miesięcy z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w P. w okresie od 1 września 1971 r. do 31 grudnia 1973 r., a zatem sporne pozostawały okresy:

a) od 2 września 1970 r. do 31 sierpnia 1971 r. oraz od 1 stycznia 1974 r. do 31 grudnia 1975r. (tj. 2 lata, 11 miesięcy i 29 dni) z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w P.,

b) od 1 stycznia 1976 r. do 31 marca 1982 r. (tj. 6 lat i 3 miesiące) z tytułu zatrudnienia w Kombinacie (...) we W.,

c) od 1 kwietnia 1982 r. do 31 sierpnia 1992 r. (tj. 10 lat i 5 miesięcy) z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) we W..

Dowód: decyzja z dnia 10 lipca 2017 r. – k. 25 akt ZUS

Odwołujący nie miał ustalonego prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach / w szczególnym charakterze i nie pobierał takiego świadczenia (bezsporne).

W dniu 3 kwietnia 2017 r. odwołujący złożył wniosek o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym z rekompensatą.

Decyzją z dnia 10 lipca 2017 r., znak (...), organ rentowy przyznał odwołującemu prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym od dnia 1 kwietnia 2017 r. w wysokości do wypłaty 3 550,62 zł miesięcznie. Wysokość emerytury została ustalona na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS.

W tym samym dniu, tj. 10 lipca 2017 r., ZUS wydał zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzję odmawiającą przyznania prawa do rekompensaty.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie:

- dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, w szczególności na podstawie akt osobowych odwołującego (k. 24),
- dokumentów zgromadzonych w aktach (...) Oddział w O. dotyczących odwołującego (nr (...)),
- zeznań świadków:
 - a) E. S. – k. 26v i nagranie rozprawy z dnia 9.11.2017 r. – k. 29;
 - b) M. T. - k. 26v i nagranie rozprawy z dnia 9 listopada 2017 r. – k. 29;
- zeznań odwołującego M. S. – k. 27 oraz nagranie rozprawy z dnia 9.11.2017 r. – k. 29.

Zebrane w sprawie dokumenty oraz dokumenty znajdujące się w aktach organu rentowego Sąd uznał za wiarygodne i przydatne dla ustalenia stanu faktycznego, zostały bowiem sporządzone przez uprawnione podmioty w zakresie ich kompetencji. Nie były kwestionowane przez strony, a i Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu. Sąd podkreśla przy tym, że świadectwo pracy nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c. także wtedy, gdy wydane zostaje przez urząd administracji państwowej (wyrok SN z 20.02.1991 r., I PR 422/90, LEX nr 14682). Zgodnie natomiast z art. 245 k.p.c. dokument prywatny stanowi jedynie dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Zgodnie zaś z art. 473 § 1 k.p.c. w sprawach dotyczących postępowań odrębnych z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron, co usprawiedliwiało przeprowadzenie dowodu z innych dokumentów oraz zeznań świadka i strony odwołującej, pomimo faktu wydania przez zakład pracy świadectwa pracy.

Szczególne znaczenie przypisać należało dokumentom w aktach osobowych M. S. z tytułu zatrudnienia.

Sąd uznał za wiarygodne i przydatne do ustalenia stanu faktycznego niniejszej sprawy zeznania przesłuchanych w sprawie świadków E. S. i M. T.. Zeznania świadków były szczere i spontaniczne, a przy tym konsekwentne oraz pozbawione wad logicznego rozumowania, nie nosiły również znamion uprzedniego przygotowania ich treści. Świadkowie opierali bowiem swoje twierdzenia na bezpośrednich obserwacjach, jakie poczynili, pracując razem z odwołującym. Okoliczności te musiały zatem przekonywać o wiarygodności zeznań świadków, zwłaszcza gdy zważy się także na ich wewnętrzną spójność oraz wzajemną zbieżność prezentowanych treści. Świadek S. i K. – T. potwierdziły, że do obowiązków odwołującego co zasady należało dokonywanie pomiarów geofizycznych w terenie, a jedynie trzy miesiące w roku (grudzień, styczeń, luty) M. S. pracował na miejscu w siedzibie zakładu pracy, ze względu na niesprzyjające warunki pogodowe do pracy w terenie. Powyżsi świadkowi wskazali również, że różne nazwy stanowisk, które zajmował odwołujący, wynikały z nazewnictwa stosowanego dla celów wynagradzania i awansowania pracowników, natomiast zakres obowiązków odwołującego pozostawał niezmienny.

Zeznania odwołującego również zasługiwały na nadanie im przymiotu wiarygodności. Sąd miał na uwadze, że zeznania odwołującego, jako strony bezpośrednio zainteresowanej wynikiem prowadzonego postępowania, mają jedynie uzupełniającą wartość dowodową i jako takie je ocenił. Odwołujący w rzeczowy, logiczny i szczegółowy

sposób opisał przebieg pracy zawodowej w spornych okresach. Jego zeznania były spójne, logiczne, konsekwentne i obiektywne oraz znajdowały potwierdzenie w dokumentach, a także w zeznaniach świadków.

Sąd dostrzegł, że zarówno sam odwołujący, jak i świadkowie w sposób autentyczny i zbieżny wskazali zakres obowiązków M. S. w spornych okresach zatrudnienia. Organ rentowy nie przedstawił żadnych przeciwdowodów wskazujących na to, że odwołujący nie wykonywał powyżej wskazanych prac w warunkach szczególnych.

W ocenie Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę, odwołujący wykazał zatem, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach przez okres ponad 15 lat i to nawet bez uwzględnienia trzech miesięcy (grudzień, styczeń, luty) każdego roku w spornym okresie, bowiem wówczas M. S. nie pracował w terenie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Istota sporu w przedmiotowej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy pozwany organ rentowy – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. miał podstawy odmówić odwołującemu M. S. prawa do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie z art. 2 pkt 5) ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 664), rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Stosownie do art. 21 ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat (ust. 1). Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 2).

W myśl art. 23 ustawy, ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę (ust. 1). Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 2). Rekompensata jest zatem adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia.

W doktrynie podkreśla się, że art. 2 pkt 5) i art. 21 ust. 1 ustawy formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty: 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej, 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszącego co najmniej 15 lat. Przesłanka negatywna została zawarta w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jest nią nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach. Treść art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych może budzić wątpliwości. Literalna wykładnia tego wyrwanego z kontekstu normatywnego przepisu może prowadzić do absurdalnego wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro jednak zgodnie z art. 23 ustawy o emeryturach i rentach z FUS rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia (K. Antonów, Komentarz do ustawy o emeryturach pomostowych, [w:] Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz, Opublikowano: LEX 2014).

Innymi słowy, jak przyjmuje się zgodnie z judykaturze, skoro celem rekompensaty jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, to przesłanka negatywna, o której mowa w art. 21 ust. 2 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych - na co wskazuje wykładnia funkcjonalna tego przepisu - zachodzi nie w każdym przypadku pobierania przez osobę ubiegającą się o rekompensatę emerytury z FUS, a jedynie w przypadku pobierania emerytury przyznanej w obniżonym wieku emerytalnym, np. na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 lub 39 czy też art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (wyrok SA w Łodzi z dnia 14 grudnia 2015 r., III AUa 1070/15, wyrok SA w Gdańsku z dnia 31 marca 2016 r., III AUa 1899/15).

W ocenie Sądu, odwołujący - urodzony w dniu (...) - ma prawo do rekompensaty, o której mowa w ww. przepisach. Rekompensata przysługuje bowiem osobom urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., i to przy jednoczesnym spełnieniu warunku legitymowania się 15 - letnim stażem pracy w warunkach szczególnych.

Podkreślić należy, że zgodnie z art. 1 ust. 1 pkt 1) ustawy o emeryturach pomostowych, ustawa ta określa warunki nabywania i utraty prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych dalej „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Stosownie natomiast do art. 24 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, z wyjątkiem ubezpieczonych mających prawo do emerytury na warunkach określonych w art. 32, 33, 39, 40, 46, 50, 50a i 50e, 184 oraz w art. 88 ustawy, o której mowa w art. 150, zostaną ustanowione emerytury pomostowe.

Przypomnieć należy, że skutki prawne wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze określone są w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 1383) i utrzymanym jej przepisami w mocy rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.), wydanym na podstawie art. 55 uchylonej ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. z 1982 r., Nr 40, poz. 267 z późn. zm.). Przepisy powołanego rozporządzenia nadal stanowią podstawę do ustalania wieku emerytalnego, rodzajów prac lub stanowisk oraz warunków uprawniających do emerytury w stosunku do pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach (wyrok TK z dnia 14 czerwca 2004 r., P 17/03, wyrok SN z dnia 5 maja 2016r., III UK 132/15).

W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (powoływanej dalej jako ustawa emerytalna) istnieje przepis określający uprawnienia ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, a mianowicie przepis art. 184. Zarówno z literalnego brzmienia wskazanego przepisu, jak i jego umiejscowienia w przepisach przejściowych ustawy, wynika w sposób niebudzący wątpliwości, że reguluje on w sposób szczególny zasady nabywania prawa do emerytury ze względu na pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla grupy ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. i jest unormowaniem szczególnym w stosunku do uregulowań zawartych w art. 32 i art. 46 tej ustawy. Ponadto art. 184 ustawy emerytalnej, jako przepis rangi ustawowej, ma pierwszeństwo zastosowania przed przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., chociaż odsyła do nich jako „przepisów dotychczasowych”. Przepisy powołanego rozporządzenia winny mieć jednakże zastosowanie tylko w zakresie niesprzecznym z art. 184 ustawy.

W rozpoznawanej sprawie pozwany organ rentowy argumentował odmowę przyznania odwołującemu prawa do rekompensaty brakiem wykazania 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych, co wynikało z odmowy uwzględnienia za takie okresy zatrudnienia odwołującego w:

a) w Przedsiębiorstwie (...) w P. - od 2 września 1970 r. do 31 sierpnia 1971 r. oraz od 1 stycznia 1974 r. do 31 grudnia 1975r. (tj. 2 lata, 11 miesięcy i 29 dni),

b) w Kombinacie (...) we W. - od 1 stycznia 1976 r. do 31 marca 1982 r. (tj. 6 lat i 3 miesiące),

c) w Przedsiębiorstwie (...) we W. - od 1 kwietnia 1982 r. do 31 sierpnia 1992 r. (tj. 10 lat i 5 miesięcy).

Organ rentowy wskazał, że na podstawie zgromadzonych dowodów uznał za udowodniony staż pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jedynie w wymiarze 2 lat i 4 miesięcy z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w P. w okresie od 1 września 1971 r. do 31 grudnia 1973 r.

W wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. nr 8, poz. 43) w dziale I pod poz. 4 jako prace w szczególnych warunkach wymieniono **prace wiertnicze, geofizyczne, hydrogeologiczne i geodezyjne przy poszukiwaniu surowców i wody.**

Stosownie do § 2 ust. 1 rozporządzenia okresami pracy predestynującymi do świadczenia emerytalnego są okresy, w których zatrudnienie w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywane jest stale i w pełnym wymiarze godzin, obowiązującym na danym stanowisku. Zgodnie zaś z ust. 2 cytowanego paragrafu tego rodzaju staż pracy potwierdza pracodawca w oparciu o posiadaną dokumentację, wystawiając świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach, odpowiadające wzorowi stanowiącemu załącznik do rozporządzenia.

W postępowaniu sądowym, toczącym się z odwołania ubezpieczonego od decyzji organu rentowego, dopuszczalne jest jednak przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo odwołującego do świadczenia, i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił wspomniane świadectwo pracy, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionuje jego treść, jak i wówczas, gdy dokument taki z żadnych przyczyn nie może być sporządzony (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 grudnia 2004 r. III AUa 2474/03, LEX nr 151770). W trakcie postępowania dowodowego mogą być przeprowadzane wszelkie dowody przewidziane przepisami kodeksu postępowania cywilnego, w tym także dowód z zeznań świadków, w celu udowodnienia pracy w szczególnych warunkach, przy czym wiarygodność i moc wszystkich dowodów jest oceniana przez Sąd według swego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Rzeczą Sądu w przypadku odwołującego pozostało rozważyć, czy spełnia on przesłankę nabycia prawa do rekompensaty, jaką jest wykazanie m. in. wymaganego 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w tym dowodu z zeznań odwołującego przesłuchanego w charakterze strony, świadków E. S. i M. T. oraz materiału dowodowego z dokumentów, Sąd uznał, że istnieją podstawy do stwierdzenia, iż odwołujący wykonywał prace w szczególnych warunkach w okresie co najmniej 15 lat, a tym samym spełnił on przesłankę nabycia prawa do rekompensaty, jaką jest wykazanie wymaganego 15-letniego stażu pracy w szczególnych.

Przez cały okres zatrudnienia w powyższych przedsiębiorstwach (od 2 września 1970 r. do 31 sierpnia 1992 r.), a zatem zarówno w okresie uznanym, jak i nieuznanym przez ZUS, odwołujący wykonywał ten sam rodzaj obowiązków, choć pod różnymi nazwami stanowisk.

Praca odwołującego polegała na wykonywaniu pomiarów geofizycznych, głównie w celu poszukiwania wody, niekiedy surowców. Odwołujący za pomocą specjalnego aparatu mierzył oporność gruntu w celu ustalenia, czy występuje na danym terenie warstwa wodonośna. Na podstawie w ten sposób uzyskanych wyników, odwołujący po godzinach pracy kreślił wstępne przekroje geofizyczne i geologiczne (wstępne opracowania), po czym dalszymi czynnościami, takimi jak, np. kreślenie map zajmowali się pracownicy pracujący w siedzibie zakładu pracy. Odwołujący pracował zawsze w terenie (tzw. delegacje) oprócz grudnia, stycznia i lutego każdego roku, ze względu na niesprzyjającą pogodę. Jedynie w okresie ww. miesięcy (grudzień, styczeń, luty) wykonywał prace biurowe. Po wykonaniu danego zlecenia w terenie, które trwało najczęściej około miesiąca, odwołujący otrzymywał kolejną delegację (kolejne zlecenie pracy w terenie).

Odwołujący będąc zatrudnionym na stanowisku kierownika grupy geofizycznej, także pracował w terenie, a jedynie jeden dzień (w ramach jednego zlecenia) wykonywał obowiązki administracyjne.

Różne nazwy stanowisk, które zajmował odwołujący wynikały z nazewnictwa stosowanego dla celów wynagradzania i awansowania pracowników. Natomiast zakres obowiązków odwołującego pozostawał niezmienny.

Powyżej opisane okresy sporne, razem z uznanym przez ZUS okresem pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 2 lat i 4 miesięcy z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w P., pozwalają na uznanie, że M. S. pracował w szczególnych warunkach przez łączny okres 21 lat, 11 miesięcy oraz 29 dni. Sąd uznał jednak, że od ww. okresu należy odjąć czas, kiedy odwołujący nie wykonywał pracy w terenie (w każdym roku pracy odwołującego trzy miesiące, tj. grudzień, styczeń, luty, M. S. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych), a zatem przez łączny okres 5 lat i 6 miesięcy. Jednakże nawet bez uwzględnienia tego okresu odwołujący wykazał, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w wykazie A, dziale I, poz. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. przez ponad 15 lat (21 lat, 11 miesięcy i 29 dni – 5 lat i 6 miesięcy = 16 lat, 5 miesięcy i 29 dni).

Wobec powyższego odwołujący spełnił również ostatnią przesłankę do nabycia prawa do rekompensaty, jaką jest wykazanie wymaganego 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Nie zachodziły również okoliczności wyłączające prawo do rekompensaty. Po pierwsze, odwołujący nie nabył prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach (ani na podstawie art. 32, czy też art. 46, ani też na podstawie art. 184 ustawy). Po drugie, odwołujący nie nabył również prawa do emerytury pomostowej.

W dniu 3 kwietnia 2017 r. odwołujący złożył wniosek o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym wraz z rekompensatą. Emerytura w wieku powszechnym została przyznana odwołującemu od dnia 1 kwietnia 2017 r., decyzją z dnia 10 lipca 2017 r., znak (...), tj. od pierwszego dnia miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Zważywszy na powyższe, Sąd Okręgowy - na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. - zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał odwołującemu prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach, o której mowa w art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, w formie dodatku do kapitału początkowego w związku z emeryturą przysługującą odwołującemu od dnia 1 kwietnia 2017 r. (pkt 1 wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł w pkt. 2) wyroku, na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 9 ust. 2 oraz § 15 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1804), w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia odwołania, mając na uwadze nakład pracy pełnomocnika odwołującego, a także stopień skomplikowania sprawy.

(-) Mirosław Major